

Biodiverse perceelsranden als oase

Wil je je landbouwlandschap transformeren tot een levendige, biodiverse oase? Met de juiste plantenkeuze en beheer creëer je een bloeiende habitat voor bestuivers, akkervogels en kleine zoogdieren. Met het najaar in zicht geven we je praktische tips om van je perceelsrand een aantrekkelijke en duurzame plek te maken.

Fientje Verbruggen en Ine Deroo, Boeren natuur Vlaanderen

Haag

Een haag is een houtig en compact landschapselement dat weinig ruimte vraagt. Een strook van ongeveer één meter breed is al voldoende. Ze vormt een natuurlijke barrière tegen inkijk, houdt zwerfvuil tegen en voorkomt dat wandelaars of loslopende honden het perceel betreden. Net als een heg of houtkant kan een haag de wind breken, waardoor het gewas op het perceel beter beschermd is.

Het onderhoud vraagt wel wat toewijding: om de haag mooi en functioneel te houden, is jaarlijks snoeien aangeraden. Let wel op dat je bij het snoeien de onderkant van de haag iets breder houdt dan de bovenkant. Zo krijgen de onderste blaadjes steeds voldoende

zonlicht en voorkom je dat de haag onderaan kaal wordt. Door jaarlijks te snoeien zorg je ervoor dat de haag dicht en ondoordringbaar blijft, maar daardoor is er ook minder ruimte voor bloemen en bessen. Wil je de biodiversiteitswaarde van je haag vergroten? Kies dan voor een gemengde haag met verschillende inheemse en streekeigen plantensoorten. Een gemengde haag trekt meer verschillende insectensoorten aan, waardoor het menu van vogels, kleine zoogdieren en amfibieën uitgebreider wordt. Naast de typische haagsoorten zoals haagbeuk, meidoorn en beuk zijn veel boomsoorten geschikt om in een haag te houden zoals veldesdoorn, zomereik, sporkehout of sleedoorn.

Heg

Een heg is wat robuuster dan een haag. Ze neemt meer ruimte in, is 2 tot 3 meter breed, maar wel makkelijker in onderhoud. Eens om de 2-3 jaar snoeien volstaat. Je kunt er ook voor kiezen om de heg wat smaller te houden, en de bovenkant wat minder te snoeien zodat de planten bovenaan vrijer kunnen groeien. Zo ontstaat een rijkere structuur die meer ruimte geeft aan bloemen, bessen en schuilplaatsen voor fauna.

Traditioneel denken we bij een heg aan een meidoorn- en sleedoornheg, maar net zoals bij een haag zijn er heel wat andere geschikte soorten. Ook kleinere struiksoorten zoals lijsterbes of hondsrös kunnen een mooie en ecologische waardevolle aanvulling vormen. Door verschillende soorten te combineren, verleng je de bloei- en bessentijd, wat dan weer langer voedsel oplevert voor insecten, vogels en kleine zoogdieren. Bij het aanplanten van een heg zet je de jonge planten verder uit elkaar dan bij een haag. Ongeveer 1 meter tussen elke plant is voldoende. Meestal bestaat een

heg ook uit 1 rij, waardoor ze dus een vrij beperkte ruimte inneemt.

Houtkant

Een houtkant is de meest ruime en robuuste vorm van perceelsrand-begroeiing. In tegenstelling tot een haag of een heg krijgt een houtkant de kans om breed en vol uit te groeien, vaak met meer dan drie rijen struiken en bomen naast elkaar. Daardoor neemt ze meer ruimte in beslag, maar levert ze ook een krachtige groene buffer op. Dankzij haar breedte en dichtheid houdt een houtkant de wind beter tegen en biedt ze beschutting tegen grotere zoogdieren zoals reeën.

Het onderhoud gebeurt in een ander ritme dan bij hagen en heggen. Eens om de 8 tot 15 jaar wordt de houtkant in hakhout gezet. De struiken en bomen worden tot op enkele tientallen centimeters boven de grond afgezaagd waarna ze opnieuw uitlopen. Zo blijft een dichte structuur behouden en wordt verjonging gestimuleerd. Tussendoor kunnen de zijanten van de houtkant gesnoeid worden om te voor-

komen dat de houtkant te ver in het perceel groeit. Het is wel niet de bedoeling om de houtkant strak te houden zoals een haag. De planten moeten ruimte krijgen om breed en natuurlijk te groeien, waardoor ook meer bloemen en bessen worden aangemaakt. Belangrijk is hier dus om voor voldoende diverse plantensoorten te kiezen om tot lang in het jaar voedsel te voorzien.

Wist je dat hazelaar al in januari in bloei komt en dat sporkehout tot in oktober kan bloeien? Door deze soorten mee in je haag, heg of houtkant aan te planten, kan je dus een brede bloei-boog aanbieden aan bestuivende insecten.

Het jonge plantgoed wordt aangeplant met een afstand van 1 tot 1,5 meter tussen elkaar en minstens in drie rijen. Je kiest best voor een mix tussen struiksoorten zoals sporkehout, Gelderse rood en Europese vogelkers en boomsoorten zoals veldesdoorn, haagbeuk en zomereik om zowel een lagere als hogere begroeiing te voorzien. Zo zorg je voor een ideale houtkant die voldoende beschutting kan geven.

Door de houtkant in hakhout te zetten, komt er cyclisch een hele hoeveelheid hout vrij. Dit hout kan je als landbouwer gebruiken als bodemverbeteraar door het rechtstreeks in de bodem in te werken of door het bijvoorbeeld, samen met bijvoorbeeld maaisel, te verwerken tot boerderijcompost. Ook kunnen houtsnippers gebruikt worden voor een biomassaketel.

Bloemenrand

Bloemenranden trekken – mits een goede soortenkeuze – voor de landbouw nuttige insecten aan, waaronder bestuivers en biologische bestrijders. Je bereikt de meest effectieve bloemenrand wanneer je met inheemse soorten en autochtoon zaaigoed werkt. Soorten zoals korenbloem, wilde peen, venkel, heggewikke en muskusaasjeskruid zijn ideaal voor zowel bestuivende

insecten als biologische plaagbestrijders. Daarnaast kunnen bloemenranden interessant zijn om een perceel recht te trekken en zo de werkgangen efficiënter te maken, of om aan te leggen op een minder productieve rand van een perceel. We raden aan om je bloemenrand reeds in het najaar (september) te zaaien. Zo hebben de planten in het voorjaar een voorsprong op onkruiden en zullen ze minder last ondervinden bij droogte. Zaai het bloemmengsel oppervlakkig (< 1 cm) op een fijn zaaibed aan een dichtheid van 15 kg/ha. Maaien kan je in het najaar doen na de laatste bloei. ■

Wil je steun aanvragen of heb je nood aan advies?

Wil je graag advies bij de keuze van soorten, het bepalen van de geschikte locatie op je bedrijf, of het vereiste beheer? Via de kennisportefeuille van het Agentschap Landbouw & Zeevisserij (ALZ) kan je als actieve landbouwer 70% subsidie krijgen op de kostprijs van een van onze adviesonderwerpen. Voor de aankoop van plantgoed voor hagen, heggen en houtkanten kan je VLIF niet-productieve investeringssteun aanvragen. Het beheer ervan kan je dan weer laten vergoeden via een beheerovereenkomst bij de Vlaamse Landmaatschappij. Voor bloemenranden kan je zowel een beheerovereenkomst (VLM) als een eco-regeling (ALZ) aanvragen.

 www.boerennatuur.be/werking/#advies of mail naar info@boerennatuur.be